

ادبیات کتبخانه

۵۶۰

مجموع افکرمای افندخترانک اراده خیریه

رساله سی

825

۵



بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَبِهِ نَسْتَعِينُ  
الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على محمد افضل المرسلين  
وعلى آله واصحابه من الانصار والمهاجرين بوند نصكم معلوم  
اوله که **بوعبد فقیر محمد الاقرمانی** مراد ایدر که افعال عباد  
وارادت جزئیة بیانده لسان ترکی ایله بورسالة یاز  
نفعی عموم اوزره اوله معلوم اولسونکه افعال عباد  
حقند مذاهب عدید وارد رکن شیطا لعینک  
نزع اتندن سلامت وقاعدت تکلیفک صححتی وطاعتی  
مدح ثواب و معصیتد زم وعقاب انجی امام الهی  
ابو منصور ما تریدی مذهبند اولور که بو مذهب  
جمله اصحاب کرام و تابعین و امام اوی خنیفه مذهبدر که  
انسان افعال اختیاریه سند اراده جزئیة سنی بر مقدر  
جانبه صرف ایدر کاسب اولور والله تعالی اول مقدوری  
خلق ایدر بر مقدر و ایکی قدرت تحتند داخل اولمش اولور  
لکن عبدک قدرتی کاسبه اولوب الله تعالی قدرتی خالق  
اولقله جهتاری باشقه اولوب ضرر ویرمیدی بلکه ضرر

بر مقدر و ایکی قدرت کاسبه نک یا خود ایکی قدرت خالق  
نک تحتند اولور سه در مذهب منصور بوند ضرر  
یوقدر **پس امیدی** اول مذاهب عدید بی بیان ایتد  
فصول عدید لازم اولدی تاکه حق اولان مذهب  
باطله دن فرق اولنوب باطلردن احتران و حق مذهب  
اعتقاد اولنه **فصل اول** مذاهب جبریه محضه بیاندر  
بوطانفه نک رئیس قیوم بن صفوان در بونلرک اعتقاد  
بودر که عبدک اصلی و فعلی اختیار یوقدر عبد دن صدق و قدرتی  
ایک افعال جمله اضطراریه در مرتعشک حرکات و جمادات و نبات  
حرکات کبیر و افعالک عبده نسبتی محکمه نسبتدر یوخسه فاعله  
نسبت کلد جاد زید دیمکله طال الغلام دیمه ده فرق  
یوقدر دیر لر بوطانفه نک دلیل لری عقلی و نقلی و دلیل  
عقلی لری بودر که اگر عبدک فعلی اختیار ی ایله اولسه ایک  
بر جسمک تسکینی مراد ایلد که الله تعالی اول جسمک تحریر  
مراد ایلسه بوا یکی مراد حاصل اولدک ديسک جمع نفیضین لازم  
کلور حاصل اولدک ديسک رفع نفیضین لازم کلور برینک  
مرادی حاصل اولدک انجی ديسک ترجیح بلا مرجح لازم کلور  
زیرا قدره الله و قدره عبد بر مقدره نسبت ثانیه  
مستقل اوله ده برابر در و دلیل نقلی لری بودر که الله تعالی  
خالق کل شیء بیور مشد ر افعال عباد دخی شیء در لازم  
کلور که آنک خالق الله تعالی اوله عبدک صنعی اولیه **بر معشر**



اهل سنت جواب ویرورز که دلیل عقلی برین قدرت اله  
ایله قدرت عبد برابر دید کبری مسلم دکلر بویه او بخت  
ایلد که مراد الله واقع اولور عبد مراد واقع اولور وکیل  
نقلی بری اهل سنتک مسلمید که هر شینک خالق الله تعالی  
لکن افعال اختیاریه ده عبد صنعی و کسبی وارد رانک احوال  
بعض آیات کریمه ده افعال عبد نسبت اولمشد یکتبون  
بایدیم کجی فن شاء لیس من کجی بونسبت خلق اعتباریه  
دکلر بلکه کسب اعتباریه دروخی بو طاعت جبریه معارضه  
ایدرز که اگر عباد جمادات کجی اولسه قاعده تکلیف باطل اولور  
وطاعت مدح و ثواب و معصیت زعم عقاب عاقل اولور زیرا  
بوشیلر افعال اختیاریه ده اولور اضطراریه ده اولور بوطاعت  
حرکت عبد حرکات جمادات فرق ایتمزدید کبری مکابره در زیر عاقل  
اولان کسنه کدودن صادر اولان فعل اختیار قصد و  
اراده سبیل اولدین جرم اید رجوع و عطش و قنن اکل و شرب  
اقدامی کجی و صحیح الاعضاد ن قیام طلبی صحیح اولوب و مقعد اولور  
کسنه دن قیام طلبی صحیح اولدین کجی بد که حمار بر جدول صغیر  
کورد که قصد ایدوب اولدین صغره ایدرا کجدول واسع  
اولوب طفره ممکن دکلر ایسه طفره فی قصد ایتیموب غیری طفره  
سلوک ایدرو باجمله بوجبریه نک حیوان قدر ادر اکی اولمفل  
مذهبی اصل و ملتفت و معتبر دکلر انلره میل ایتد دن حذر  
کر دکلر **فصل ثانی** مذهب معتزله بیاننده در بوطاعت نه در کبر

عبد افعالیک خالق در اول عبد افعالیک موجودی در لر  
اولدین احوالی بیانی ظهور کلوب موجود ایل خالق بیند فرق یوقدر  
دیو خالق دیکه حسارت و خرق اجماع ایلدین بوطاعت نک در و  
دلیلک وارد اولدی دلیلک بود که حرکت ماشه اختیار ایلد  
حرکت مرتعش اضطراریه اولدین بدیدر ایلکین دلیلک اگر عبد  
خالق اولسه تکلیف و مدح و ثواب و عقاب جمله باطل اولور  
او چنجی دلیلک اگر عبد خالق اولسه الله تعالی خالق اولسه الله  
تعالی قائم وقاعد و کل و شارب اولق لازم اولور در دخی دلیلک  
فتبارک الله احسن الخالقین و اذین خلق من الطیر کینه الطیر بواکیر  
دلالت ایدر که الله تعالی دن غیری خالق وارا عیش دیوضلا  
دوشدیلر بر معاش اهل سنت جواب ویرورز اکی اولدین دلیلک  
جبریه وارد در و اما بر کر که ماسدیده کسب اختیار ایشا ایدر  
ماشیه ده کسب اولوب مرتعشده اولدین اقرار این رز و تکلیف  
و مدح و ثواب و عقاب جمله برین اولور زیرا تکلیف  
اختیار فعله و صرف قدرته سبب اولور الله تعالی اگر مانع یوغیسه  
اول فعلی خلق ایدر عبد دن بواختیار سببیه صادر اولدین فعل  
شارع طلب ایتدیکنه موافقت اولور سه طاعت اولوب ثوابه  
علاومت اولور مخالف اولور سه معصیت اولوب عقابه علاقت  
اولور بوجمله ده عبد دن اختیار کافیه تاثیر و خلق لازم  
دکلر بویله حفظ اولنه اما او چنجی دلیلک جبریه محض در  
زیرا قائم مثلاً قیام ایله متصف اولانه در قیامی خلق ایدنه



دینار سوادی و بیاضی خلق اید نه اسود و ابیض  
 دینیکی بی و اما در دخی دلیل لری مرد و در که اند  
 خلق تقدیر تصویر معنا سنه در یو خسه عدد و وجود  
 کتور مک معنا سنه د کدر و بوندن صکن معارضه اید  
 اگر عبد افعالنک خالق اولیدی افعالنک تفصیلنه عالم اولور  
 زیر انسنه فی خلق ایتک اکا وجود ویر مک در وجود ویر مک  
 قصد جزئی به توقف ایدر قصد جزئی دخی تصور جزئی به توقف  
 ایدر زیر اقصا جزئی علم کلید صادر اولار فلا جرم بر سنه  
 خلق ایلک علم تفصیلی به توقف ایلک اما کسب قدرت و اراده  
 مقدور جاننده صرف ایتکد ایجاد ندره تا اثر یوقدر فلا جرم  
 کسبه علم اجمالی کافید اگر سؤال اولور که عبد افعالنک  
 تفصیلنه عالم در لکن علمنه علمی یوقدر جواب اولدر که افعالنک  
 سؤال وقتند سنه عالم د کدر اگر معلوم اولایدی معلوم مدنی  
 سؤال وقتند علم یوقدر علم حال اولور دی و بالجه عالم اولور  
 قطعید مثلا بر کاتب تحریر انا مل ایلک تصویر جزئی ایلک  
 اولان حرکاته و عظام و اعصاب و ~~عضلات~~ و تفصیل حرکاته  
 عالم د کدر اگر خالق اولایدی عالم اولور که الا یعلم من خلق  
 نظم کرمی لالت ایتدی کی و اندره معارضه و الله خلقکم و ما تعملون  
 قول شریفی کافید کله مصدریه اولسون موصوله اولسون مصدریه اولسه  
 مصدرک اضافتی استغراق افاده اید موصول اولسه الفاظ عمومیه او  
 اولور الله تعالی ساری جمیع عملدیری یا خود جمیع معمولدیری خلق

ایلک دیمک اولور اگر مسند فعلی او زره مسند الیه تقدیر اولسه  
 حصر افاده ایلک قاعده سنه نظر اتسک سز لری عملدیری خلق ایتک  
 تعریف مقصود و غیره هیچ بر کسک خلقه علاقه یوقدر دیمک اولور معتزله  
 نه قول لری ایتکرمیه ده اولاحصر مخالف اولغله باطل اولور **حکایت**  
 اولور که امیر المؤمنین حضرت علی رضی عنک حضور ندر بر معتزله بن خیر  
 و شری ایجاد ایتک مستقیم دیک حضرت علی رضی عنک دخی ایجاد قدر تک  
 مع الله مید یو خسه بدنی الله مید اگر قدرم ایجاد ایتک مع الله مید  
 الله تعالی ایلک ایجادده شرکت دعوی تمش اولور سک و اگر بدنی الله  
 اولور که دعوی ایلک ایلک تکیلق دعوی تمش اولور سک دیو ختم کلام  
 بیود قدر معتزلی بیست اولوب جواب ویره مید **وینه جعفر صادق**  
 حضرت تری حکایت اولور که بر معتزله به سوره فاتحه فی قرات ایلک امر  
 ایدر معتزلی دخی تلاوت ایدر و ایا ک نستعین ایتک کد کرم جعفر  
 حضرت تری بیورد یلر که سز که معتزله طائفه عبد افعالنک خالقید  
 در سز نیچو الله تعالی استعانت طلب ایدر سز دیو جواب طلب ایتکد  
 معتزلی ملزم اولوب جواب اقداری اولیکه الحمد لله رب العالمین **تنبيه**  
 بو طائفه معتزله در که الله تعالی و سائر طاعی مراد ایدر  
 اما کفری و سائر معاصی مراد اتمز اگر مراد اتسه کافر کفری الله  
 و عاصی معصیتله مطیع و ملوم لازم کور و بزرگفره و معصیتله  
 اولمالیور زیرا قضایه رضا واجب و الله تعالی لا یرضی لعباده الکفر  
 بیوشد رضا عین اراده در کفره رضا اولاینجه اراده دخی  
 اولور ویر که اراده امرک مدلولید یا خود لازمید بومذکور اولور



دو عدد دلیلی ایراد آید بگو که کفر و سب از معاصی الله تعالی است و از  
 سیل اولیه بر معاصی اهل سنت جواب ویرود که کافر کفری ایله مطیع و مطیع لازم  
 کلو و دیگر مردود و در کمال ما موا و لا نسبه تحصیل در بر خود  
 مراد اولنا نسبه تحصیل دیگر و کفره را به اوله لیون دید که کفری  
 مردود و در کمال او زمره لازم اوله الله تعالی کفایه قضا نسبه رضاد  
 یو خسته مقتضی رضای لازم کلد کفر مقتضی یو خسته قضا کلد و رضا  
 عین اراده در دید کفری معنی مردود در زیر رضا اراده ایله ترک  
 اعتراض مجموع بوجوه اراده دن اخضر کفر دن رضای سلب  
 ایتم دن اراده بی سلب ایتم اقضا ایتم الله تعالی کفر دن رضای کلد  
 یعنی اراده ایله ترک اعتراض مجموعی کفره بولنا بلکه اراده وارد رکن ترک  
 اعتراض یوقد بلکه اعتراض وارد رسا شرع و معاصی بویلد یعنی  
 جمله مراد الله لکن مرضی کلد زیر اعتراض وارد اما اراده امک  
 ملولید یا لا زید دید کلد باطلد که اراده امردن و امر اراده دن  
 باشقه بولنور اراده امردن باشقه بولنور بولنور بولنور بولنور  
 لکن بر مانع بولنور امر ایتمز اما اراده دن باشقه بولنور بولنور  
 مشهوره اولی بولنور اول مثال بر عبد مولی سند سلطان شمس  
 ایلسه بولنور بولنور بولنور بولنور بولنور بولنور بولنور بولنور  
 اعتداری بولنور سبب ضرر عبد مزبور کفر کفر مخالفه حضور کندی  
 امر این بولنور مخالفه ظاهر و لکن دید کلد اول عبد حضوره بولنور ایلم  
 آید لکن اول امک وجوده کلمنی مراد ایتمز که اعتداری تمام اوله  
 بولنور بولنور بولنور بولنور بولنور بولنور بولنور بولنور

ایله بر سفینه ده ایدک بنی بر مرتبه الزام آید بگو عمر مد و ایله الزام  
 اوله مثل آیدم بوجوه سی دید مکم بوجوه اسلام کلمنوسین بوجوه دید مکم  
 الله تعالی اسلام می مراد ایتمز مراد ایتمسه اسلام کلو آیدم بن دید مکم  
 الله تعالی اسلام می مراد آید و لکن شیطان کفر بوجوه دید مکم  
 الله تعالی مراد آید شیطان مانع اولور بن شرک اغلب ایلم یعنی شیطان  
 الذکر مضطرب بنی بوجوه لوم آید رسین دیوبنی الزام آید بوجوه لوم  
**حکایت** اولنور که در سالی معتزله دن قاضی عبد الجبار همدانی  
 وزرادن وزیر صاحب بن عباد ک مجلسنه کلوب استاد ابواسحق  
 اسفرائینی اول مجلسه کورد کدن سبحان من تنزه عن الفحشاء  
 دیک یعنی شرع و معاصی الله تعالی مراد ایتمز یو استاده تعریف ایلم  
 استادمی مرادینه واقف و لمعلو علی الفو سبحان من لا یجری فی مکه  
 الا ماشاء دیک یعنی دنیاده و لا خیر او معاصی جمله مراد الله  
 دیو قاضی رد ایلم قاضی نه اعاده کلام آید بولنور بولنور  
 یقضى خیری یعنی بولنور عصیا و لغوی مراد آید می استاد خیری فی بعضی  
 رتبه قهر آید بولنور دیک یعنی بولنور کسه جبر ایلم معصیه مراد آید بولنور  
 ایتمز بلکه عبد اراده جبریم سیر ضایع الله تعالی دخی خلق آید جبر  
 یوقد قاضی نه اعاده کلام آید بولنور آیت ان سغنی الله وقضی علی  
 بالردی حسین ام اساء دیک یعنی خبر ویر که الله تعالی بند ایمانی منع  
 ایلسه کفر ایلم او زید مع قضا ایلسه حساسی ایتمش اولور یو خسته اساء می  
 یعنی کفری مراد ایتمز اساء تد الله تعالی مراد ایتمز کفر کفر استاد  
 دخی ان منعک مالک فقد اساء وان منع ماله فیخص بر حتم من بیا

یعنی بوجوه معتزله تعریف آید که الله تعالی  
 شری مراد ایتمز در سالی اسلام کلمنوسین  
 ظاهر که الله تعالی مراد ایتمز دیک یعنی  
 دیک یعنی ایلم اسلام می مراد آید  
 الله مراد آید لکن شیطان کفر بوجوه  
 خدایا الله تعالی



دیو رد ایلی یعنی الله تعالی ستم شیکتی ستم دفع ایدر سه ساء تاتمش  
اولو کنی شیکتی ستم دفع ایدر سه ساء تاتمش زیرا الله تعالی مراد ایدر وکی  
کستی اهل هدایت ایدر حجت و احسان ایدر مراد ایدر و کسی اهل  
ضلاله ایدر نه کم بیورد یصل من یشاء و بهی من یشاء لکن بوجه  
عبد اراده ستم تابع الله تعالی جبر ایدر کسستک ضلاله ستم مراد و  
هدایتی مراد ایدر بلکه الله تعالی افعال اختیاریه سن خلق ایدر  
ایچون عبد اراده جزئی سن شرط عادی قاعده اصل جبر یوقد  
قاضی جوابه قادر اولیو ملزم اولدی **حکایت معتزله** دن برخواستل  
شیو ایدر امام ابو حنیفه نک اوزرینه داخل اولدی و دیکر که سن دیر  
الله تعالی کفری مراد ایدر بوندی صکر کفر اوزر عقیق ایدر ایچونکه  
مراد ایدر عقیق نیجه جائز اولور عقلا قبیحه دیو کفر و سائر معای  
مراد الله دکلده دیو کند و مذ هب باطلترین ترجیح مراد ایدر کفری امام  
همان معلوم ایدر اولیجی بیورد دیکر سنزده بر توالم و الله تعالی کافر  
کفری صدور ایدر لکن ازله بلور سید بلور مندی بلور کفری دیو جواب  
ویرد یلر امام حضرت لری چونکه الله تعالی بونلردن کفری بلودی الله  
تعالی بلدی کبی علی حق اولما سنی استر یو حسی علی حق اولما سنی  
یعنی بونلردن کفری صادر اولما سینه ازله بلور علی جهل اولور محال  
بویله اولیجی کافر کفری سینه کافر اراده جزئی سینه مراد ایدر  
و خلق ایدر که حتی ازله علمیه موافقت اولور علی حق اولور اگر کافر  
کفری مراد ایدر سینه بر امتساع جهل سید اولور لازم کلدیو اول  
طایفه فی معتزله امام حضرت لری نک کلامی صحیح اولور و عن بلدی

و بحکم

و بحکم اعتزاله توبه کار اولدی و الحمد لله رب العالمین **سؤال** عید  
افعاله خالقید دیکر که معتزله مشرک اولور لازم کفری **جواب** اشراک  
اولو هیتند شرک ایشا اتمک مجوسیلر کبی باخو استعنا عبادت شرک  
ایشا اتمک بونلره طیارلر کبی معتزله بویله شرک ایشا اتمک بلکه عبد  
خلیفه الله تعالی کبید دیمر لری عید خلق ایدر سبب اولور حجت  
که اول سبب اولور لایق الله تعالی خلق ایدر و قادر و تمکن الله تعالی  
در لری بویله اولیجی انلر مشرک اولور لازم کلدی لکن علما ما ورائه  
مبالغه ایدر لری تضلیلده افراط ایدر انلر مجوسیند شرر دیر اجماع  
بر شرک ایشا ایدر اما انلر شرکای نه ایشا ایدر دیکر لکن انصاف  
بود که مجوس بر شرک ایشا ایدر اما مستقل شرک در لری معتزله عد  
عباد مقدر شرک ایشا ایدر اما جمله الله تعالی محتاج در لری مجوسیند  
اولمش اولور علما ما ورائه لکن کلامی قیاس شعریک سننه فاده ایدر  
لکن مراد تضلیلده مبالغه حقیقت مشرک دیمک دکلده اهل قبله کفرا  
ایتمک عادت اهل سنتند بویله حفظ اولور **سؤال** معتزله **سؤال**  
ایدر سه کافر کفری فاسق و فسق چونکه مراد الله کافر کفری و  
فاسق فسقند مجوس اولور لازم کلدی بویله اولیجی کافره ایمانله امر  
و فاسقه طاعت ایدر امر نیجه صحیح اولور **جواب** اهل سنت طریقت جواب  
اولد که الله تعالی بونلردن کفری و فسق مراد ایدر اما کند لری اراده  
و اختیار لریله مراد ایدر مجبور لازم کلدی ستم الله تعالی بونلر اختیار لریله  
کفری و فسق ایمان و طاعت اوزر ترجیح ایدر حکمین ازله بلور و بلسمند  
جبر لازم کلدی لری علم معلومه تابعه و تکلیف محال لازم کلدی لری اراده



واختيار لوي ضد نية تعلق ايمك قابل ايدي سوي اختيار لوي كفي وفسق  
ترجیح ايمان و طاعة اراده لوي تعلق ايمك ضايع ايتد يلر عقاب  
مستحق اولد يلر معتزله دير كوك الله تعالى كافر ايمانك وفا سق طاعتك  
مراد ايدر كافر كفي وفا سق فسق مراد اتمر نعم ايدر كوك قبيح اولد  
نسنة مراد ايمك قبيح خلق ايمه قبيح اولد نوي كوي بزعاشر اهل سنت  
دير كوك قبيح قبيح كوي كوي ايمه متصف اولد نوي خمسة اراده جزئيه تبعه  
مراد ايدوب خلق ايمك قبيح دكلدر كافر ايمانك مراد ايمه دي الله تعالى  
مراد ايمه و كذلك فاسق طاعت مراد ايمه كه الله تعالى دخی مراد ايمه  
افعال اختياريه مراد وخلق ايمه ستره عك اراده ستره عاديديديدي  
شهر معاصي ايمان طاعتند ن چوقه اوله اليجي افعال عبادك چوي  
خلا مراد الله اولمق لازم كلور وكافرون وفا سق طاعت مراد الله در  
بزود بزرگه اكر مراد الله اوله نسنة وجوده كلمه ارادت الله تخلف  
ايمانك لازم كلور اكر در رسنه كه بواراده اراده جبر دكلدر بكاراده غشده  
نقص لازم كلور دير كوك اراده رغب وجوده كلمه عك اراده وجود  
بويجه مغلوبينه كافي دكلدر بوكه رتب قريه راضي دكلدر كوك ايمه ووالي  
خصوصا الله تعالى غني كبير متعال در وباجله معتزله نك بواعقاد لرينه كلن  
ضري نطق بيان احاطه دن قاصد رفيعون بالله عنه **فصل ثلث**  
**استاذ ابو اسحق اشعري** يذ هبدير كه افعال عباد مجموع قدرتين  
ايمه حاصلد يعني ايمه قدر اصل فعله تاثير ايمك اوزره بومد هبدير نظر  
وارد اكر مراد ايمه قدر مستقلا بالتاثير دكلدر قدر الله ضم  
اولد قدر مستقل بالتاثير اولور قدره الله اعانت واسطه سبب ايمه نسنة  
بهر

حقه قبيح و اكر مراد ايمه قدره الله ايمه قدره عبد هر چه تاثير ايمه ده  
مستقلد ايمك ايمه باطلد رقدتين مستقلين مقدور واحد اوزره  
تو ايمانك محالدر **فصل رابع** نهيب قاضيه ايمه كوك باقلا ما كوي بيانده  
الله تعالى نك قدرتي اصل فعله متعلقد عبد قدرتي فعلك وصفه متعلقد  
اول وصف عبدك فعلي طاعا اولسي يا معصيت او طاسيد لطم يتيم  
اولا كوي طاعا ذاتي الله تعالى نك قدرتي ايمه در اما طاعا اولسي  
لطم مراد تاثير ايمه يا خود معصيت اولسي لطم مراد ايد  
ايمه قدرتي ايمه در ظاهر بودر كوك قاضيه مراد ايمه قدرتي  
خلق طاعتد وخلق معصيتد مستقلدين ايمه بوي خمسة معتزله  
لازم كلن محد وراكاده لازم كلور بلكه مراد ايمه قدرتي اول  
وصفك مدخلي وارد اول وصف عبدك كوك يا طاعتد يا معصيتد  
ديكدر لكن بونده محذور قدر تميز يا بوصفا او موعظانه  
عك فعله لازمدر امر الله موافقا و مغلظه طاعت الف او مغلظه معصيت  
دينور بوصف عبدك قدرتي نك تاثيرد دينك هج وجهي بوقد  
**فصل خامس** هب فلا سفة بيانده در انلور كوك الله تعالى  
عبدد قدرتي و ارادت صفات لرينه ايجاب ايد صكر عبد بولنا قدرتي  
وارادت مقدرك وجودي ايجاب ايد لكن فلا سفة بومد هب ظاهر  
كله ملريك تحقيق مذ هبدير دكلدر زير التحقيق بودر كوك جميع  
حوادثك فاعلي الله تعالى و ظاهر كولا ملرنده اولان وسايط  
شروط و آلات بيلند زير اجماله متفقدين جميع كوك اشيا الله تعالى نك صادر د  
جميع موجود آنك معلوليندر در افلاطون دن منقولدر كوك بوعالم



كوره در وارض كنند و افلاك قسي در حوادث سهامند و بدن  
 انسانند و الله تعالى انجى را مي و لا اولد بويله اولجى معرقنى سگند  
 بغير قضا و قد لا معرقنى قد حضرت عيسى عليه السلام فالا طونك فالا طونك  
 كلا ايشند كه الله هو كرم بيو مشرعي افلا طونك مرادي دخی بود  
 اني شفا مشر فصل سادس من هب امام الحرمين در كتاب صواب  
 امام الحرمين مذهبك فلا سفته نك مذهب ظاهره كيك ديك  
 لكن شارح مقاصد امام الحرمين ارشاد اسمع الله مستحكما كن صا  
 موافق خلاف في تصريح اتمشد ديوصا موافق خطبه اتمشد  
 كتاب ارشاده در كه خالق اشيا الله تعالى انجى الله غيري خا  
 يوقد و حوادثك كليلي الله تعالى انك قد في ايله عباد اولمشد قد عبده  
 متعلق اولد اشيا ايله اوليانك فرقي يوقد كلام ارشاد تمام اولد بويله  
 اولجى امام الحرمين مذهبك اهل سنت و الجماعة نك و امام غزالي حضرتك  
 انك انكار ايتديكي اساتيزه سند رسو قطنك حذر كرد فصل سابع من هب  
 اشعري بيانده در كه جبر متوسطه قائلد دي كه افعال عباد كندي  
 اختيار لريلد راضطار ايله دكلد جبر محض لازم كلور لكن عبادت  
 اختيار الله تعالى انك جبر ايلد ربي عباد افعالنده مختار لرلر لكن اختيار  
 و اراده انك مضطر لرلر بومذهبك كوره شيطانعين وسوسه ايلد دير  
 اعمال صالحه و اكاسعي و قصد مقدرايسته حاصل اولور اكر بقدر دكل اليه  
 اعمال و جود كمالدر انسان عملده و ترك مجبور قيل و قافانده ايتنر و وسوسه  
 ايلد بومذهبك جبر و ير لرلر اكر دفع وسوسه دير لرسه اراده جبريه مجبور  
 اما اراده عمل جانبنه صرف ايتنر مختار ز فائده وير مرزير اختيار و اراده

اضطرار

اضطرار افعال و اعماله اضطراري قضا ايد زير اراده جبريه ديرلر  
 انجى اول عمل جبريه متعلق اولد بويله ديرلر بويله اولجى اراده اضطرار  
 البته عمل اضطراري قضا ايد وسوسه شيطان جوايب يسر اولور بومذهب  
 سلف صالحين صحابه و تابعين قول لرسته مخالفه جبر و تفويض يوقد ديرلر  
 لكن امر بين امرينك ديرلر يعني فعل عبد انجى خلق الله ايله در عبد كختيارده  
 صنع يوقد ديسك جبر لازم كلور و اكر فعل عبد كنند و نك اختيار ايله ر الله  
 تعالى انك خلقه مدخلي يوقد ديسك تفويض و قد لازم كلور يعني معتزلي  
 مذهب اولور ايتكي حق ابو منصور مذهبك كه اراده ده و عملده مختار ز  
 جبر يوقد فصل ثامن مذهب شيخ امام الهادي ابو منصور الماتريدي بيانده  
 مذهب صحابه و تابعين و مذهب امام ابو حنيفه در بونلر ديرلر كه الله تعالى  
 افعال عبادت خالق و جميع موجوداتك خالق اولد انك غيري خالق  
 يوقد لكن عبد انجى اختيار جبريه و اراده اقليله و اراده طاعانه و معاصيه  
 تعلق ايتك قابله در و بوار ايت جبريه نك خارجه وجودي يوقد خلق  
 و اجاده محتاج اولد زير خلق معدوم و محال ايتك در لرلر نسنه كه موجود  
 اولميه مخلوق دخي دكلد اول اراده جبريه مراد ايد خالق اولم لازم  
 كلنر الله تعالى عبد ن بوار اراده جبريه عباد افعال اختياريه خلق  
 و اجاده ايتك شرط عادي قلمشد و افعال عبد الله تعالى انك على و اراده  
 و تقدير و لوح محفوظه كتيبي ايله اولميه افعال عبد ن صدي جبر  
 اولماسن اقضا اتمر و بالجملة الله تعالى عبد فعلي خالق و عبد كاسب  
 تحقيق بود كه عبد قدرتي و اراده تي فعل جانبنه صرف ايتك در لرلر بومذهب  
 عقبنده الله تعالى افعال ايتك خلق در لرلر مقدور و واحد ايتك قدرت تحتنه



داخله لکن چنانچه مختلف فعل مقدور الیه ایجاب جهت مقدور  
عبد در کسب تلبه بعضی فرق آید و بدینکه کسب الیه واقع خلق  
آنکه دکلدر و کسب محل قدرت و واقع دکلدر  
و کسب الیه قادر منفرد اوله من انا خلق الیه قادر منفرد اوله لکن عبد  
قدرت کسب و بدینکه کسب الیه فعلی خلق آید در اگر خلق آیت  
کسب نیز کسب انا خلق او زره مقدور وصف مؤخر در اگر سؤال اوله  
اراده جزینک ضدین سبب برابرد بویل الیجی اراده دخی اراده است  
تسلسل لازم کلوی **جواب** بود که اراده بر صفت که احدی ضدین تعلیق  
ذات مخصوصه سندن در صفت اخرایه حیات و قد یعنی احدی ضدین ترجیح  
اراده نک نشانند در اگر سؤال اوله نورسکه اراده نک تعلق  
اولیجی تعلق الیه یکی جانب واجب اولوب جانب آخر متمنع اولوب عبد نک اختیار  
مسئله اولی لازم کلوی **جواب** بود که شینک اراده الیه وجوبی اراده  
و اختیار و از لغنی تحقیق آید یو خسته اختیار منته دکلدر اگر سؤال اوله  
عبد نک صادر اوله فعله الله تعالی نک علی اراده نک تعلق آید سبب اول فعل  
واجب اولوب اگر عد من تعلق آید رسه اول فعل متمنع اولوب بویل الیجی  
عبد اول فعله تعلق و اختیار و اراده میسر اولوب **جواب** بود که الله تعالی  
علی اراده عبد اول فعلی اختیار و اراده سبب اشک من و یا ترک آیت من  
یعنی عبد اختیار الیه اشک من یا ترک آیت من الله تعالی بود و مراد آید جابر لازم  
کلم نعم جابر لازم کلوی اگر علم الله و اراده الله عبد اختیار سبب  
و علیت الیه مقدم اولایدی لکن حال بویل دکلدر بلکه علم معلومه تابع  
و اندک مسبب در زیر علم شینک علی ما هو علیه انکشاف در و اما

اراده الله

اراده الله علم الله تابعه و علم معلومه تابعه که معلوم عبد نک  
اختیار الیه صادر اوله اوله فعل در اول فعل دخی عبد اختیار  
تابع بویل الیجی اراده الله فعلی موجب اولوب جابر لازم کلوی امام  
اشعر طریقت سؤال اوله نورسکه عبد اختیار الله تعالی دن خلق الیه  
اولیجی عبد صادر اوله اول اختیار ایچون بر اختیار دخی لازم اوله  
دور تسلسل لازم اولوب جواب اوله در که بوکلام بعینه الله تعالی نک  
اختیار دن جاریه بود که نه جواب و بر در ایسه کند و سبب الله جواب  
اولوب و بر در ایسه سؤال الیجی وارد دکلدر مع هذا جواب و بر در  
اگر قصد اختیار اوله ناشی صوم صلیق کی اولور رسه البتہ کند و دن  
اول بر اختیار و اراده کر کرد اما ضمن اختیار اوله ناشی  
اولور رسه قصد اختیار اوله ناشی صوم ضمن اختیار کی اول ضمن  
مختار اوله صوم اختیار اکا تابع اول اختیار دخی تبع اختیار در  
مع هذا جواب و بر در که فاعل مختار در ترجیح بالامر جابر در جابر  
اولیا ترجیح بالامر جابر در بویل الیجی فاعل مختار اراده ترجیح  
یوق ایکن بر شینک تعلق آیت جابر رسبعل هار بولاشک نک  
او که هر چند بر برین مناسب و مساوی الی طریق کسب برین سبب الیه یکی  
و عطشان کسب برین جابر مساوی طیلو صلیق طولش الیجی بر اق عرض  
اولیجی برین اختیار آیت یکی برین مذهب کوره شیطانک و سبب معهوده  
جواب و بر در میسر اوله نورسکه عمل و ترک مجبور زدیو و سبب آیتش  
ایک عبد اراده سنه و افعالن مجبور اولیا بنجه عبد لازم اوله اراده  
طاعت جابنه صریح آید و ب الله تعالی به تقرب تحصیل آیت کرک طاعاته



ثواب و جنت و عذاب و عذبه صادره و عذبه صادره و عذبه صادره  
 قطعید دیو شیطان لعین خائب خاسرید فاحمد لله رب العالمین **معلوم**  
 او که الله تعالی نک و ما نشاؤن الا ان یشاء الله قول شریف ظاهر  
 معنای قول لر سیر را استقامتی مراد ایتم سیر مکر الله تعالی ارادت استقامت کن  
 مراد ایلیه عبادت الله تعالی عبادت ارادت بی اراده سینه معلق  
 اولیک جبر ظاهر اولیک کن بومعنی طریقت اشعیه و زره در ماتریک  
 بولیم معنی ویر که ای قول لر سیر را استقامت کن مراد اید و وجود مکر سیر  
 مکر الله تعالی اول استقامتی مراد ایلیه و خلق ایلیه اول وقت استقامت جو  
 کلور خوشی عبادت ارادت استقامت ایتم الله تعالی ارادت و استقامت  
 اینکجه استقامت وجود ویر مکر کن الله تعالی عبادت استقامت اید و خلق  
 ایلیه استقامت وجود بولور عباد مراد ایتم سیر بولیم اولیک عباد استقامت  
 منت الله تعالی حضرت تکرینکد ر عبد منت ایتم که مجال یوقد لکن بوجویر بطریق  
 العقل اما بطریق جاری العباد استقامت ارادت عبادت سابق کر کرد که الله تعالی  
 اول مراد اولک نشیبه مراد اید و خلق ایلیه بومعنی کور اصل نشیبه  
 جبر یوقد معلوم اوله که جبر نولیم دفع ایچون آیت کریمیه معنی  
 آخر ویریز آیت کریمیه الا ان یشاء الله اولک مشیتک مفعول  
 مشیت عباد کلد اشعیه دیدیکی بی جبر لازم کله بلکه مشیت عباد  
 مقدمیه اول تصور و تصودن منبعث اول استقامت آیت کریمیه  
 معنای بود که ای قول لر سیر را اراده کرک مقدمیه اول تصور و شوق  
 مراد ایلیم و خلق ایلیه اول وقت استقامت مکر وجوده کلک ممکن اولور  
 زیرا الله تعالی عباد شوق یا تمکن عباد ارادت بی صرف اقتضا ایتم بلکه

شوق یا ایکن بمانع اید و باراده سن عبد ترک ایتم ممکن اولور تفصیل  
 کلام بود که هر فعل اختیارید و دست نشنه کر کرد اول اول فعل اختیاری  
 بوجه ملایم ایلیم تصور ایتم کر کرد و بو تصور شد زیرا تصودن شوق  
 جری منبعث اول اجحد تصور کلید جری منبعث اول بومعنی مقاصد مقرر در  
 دیو تصور جری انسان قبلند کلد زیرا اختیار سیر در واقع الحور ثانیاً  
 اول تصور جری شوق جری منبعث اول ایلیم بو شوق جری الله تعالی  
 و بو شوق زیاده و نقصانه قابلد اگر اول فعل اختیاری وجه ملایم الله  
 تصور اید و بول ملایم اوزر ملاحظه دوام اید رسه شوق کمال  
 کلور و اگرچه ملایم اعراض اید سه یلخو وجه ملایم ایلیم دوام ملا  
 ایتم رسه شوقه ضعف طاری اولور ثالثاً اول فعل اختیاری  
 ارادت و قصد کر کرد با بعا تحریک اعضا کر کرد بشیخی مرتبه اول  
 فعل اختیار الله تعالی عبادت عادت بناء خلق و ایجاد ایلیم وجود  
 بولور عبادت تأثیر یوقد نه استقلال طریقله و نه اشتراک طریقله  
 نه اصل فعله و نه وصفه و نه عبادت کسب اختیارک مدخل وار  
 جبر دخی لازم کلمز مذهبیم که مذهب جحد بو تقدیر اوزر مقرر  
 بولیم ضبط اولنه **بوند نصکره معلوم اوله که** اول شوق که  
 الله تعالی عبادت خلق و ایجاد ایلیم ارادت جری عینی کلد  
 حیثه ارادت جری مخلوق اولوب جبر لازم کله بلکه ارادت نه موجود  
 و نه معدوم کله احوال قبلند در قدرت مقدر و جابنه صرف  
 اولنه دن عبادت و انکاره مجال محال شوق مراد ایکن ارادت جری  
 صرف ایتمه اولور یا کسل مانع یا حیاء رادع یا ریاء قانع بونقله



گاه اولور که ارادت بولور شوق بولور مثل بر فعل اختیاری  
 بوجه غیر ملایم ایله تصور ایدر اول فعل نفرت حاصل اولمش ایکن  
 بوجه سبیل اول فعله اقدام ایدر شوق معدوم بلکه نفرت وار ایکن  
 والمحصل شوق اراده و اراده شوق بشقه بولور ممکن و بحق شوق  
 اراده نک عینی و لوق متصور دکلر کذلک نفرت ترک فعل عینی دکلر زیرا  
 معلوم اولدی که نفرت بولور ترک فعل بولور بلکه نفرت فعل الجمع اولور  
 و ترک فعل بولور نفرت بولور شوق ایله ترک فعل جمع اولدی بکلی و معلوم  
 اولور که هر فعل اختیاری و در نشئه لازم دینک تصور شوق ارادت  
 تحریک اعضا بشی رتبه الله تعالی اول فعلی بطریق لها خلق ایکن بود و  
 نشئه اولدی تصور در انسان فی ترک ایتمه قادر تصور در اعراض  
 ایدر و غیر شیشه اشتغال ایتمه ایکن شوق اول شوق منبعت اولمش  
 ایکن وجه غیر ملایم تصور ایدر ب شوقی از اله بلکه نفرتی تحصیل ممکن  
 اوجخی اراده در آنک ترک لا مانع ممکن اولدی بظاهر اراده ترک  
 تحریک اعضا دخی متروک اولور لکن بود و در نشئه مجبوری بولند قل الله تعالی  
 اول فعل اختیاری خلق ایتمه اولور اولور زیرا الله تعالی خلق ایتمه  
 مانع اولوق ایلم مشروط آنکه الله تعالی را تمجید عید صرف قدرت  
 ایتمه کسب دینک الله تعالی عید فعلی خلق ایتمه عید اراده  
 سند صکر سائر عادیاتک سبای وزر ترتیبی قیلند در مانع اولوق  
 شرط در و الحال عید قدرتی مقدور جان بنه صرف عقیند  
 الله تعالی اول مقدور خلق ایدر بیکر تعقیب زمانی دکلر بلکه  
 تعقیب ایدر زیرا اهل سنت عند نه قدرت مع الفعل قبل الفعل کلد

بعضی که قدرت قبل الفعل دیر لاندن مراد سلا الا و اسباب معنا  
 الله تعالی تکلیف مدد اول اول قدر واقعیه قدرت که استطاد در البت  
 مع الفعل **مسئله** سابقه معلوم اولدی که اهل حق کون مباشرت اسباب  
 ایله و لا افعال اختیاریه عید کسبیه و الله تعالی خلق و ایجاد ایله  
 تحقیق بود که عید صرف قدرت و مباشرت اسباب ایتمه کسب و عید  
 و الله تعالی عید ایجاد خلق الله تعالی مخصوصه لکن فعل کلمه عامه  
 گاه الله تعالی نسبت اولور و الله خلقکم و ما نعلمو ده اولدی که عید  
 نسبت اولور بیکسب باید لام کی بودند معلوم اولور که الله تعالی عید  
 ایدر اقامه الصلوة و اتوا الزکوة کی امر ایله مراد بود که ای عباد من  
 اقامه الصلوة و ایستاد زکوة صرف قدرت ایدر عقیبنده بر خلق ایدر  
 دینک اولور نه ایله تکلیف دخی بولور مثلا و لا تقر بوا الزناد یوزان نه ایتمه  
 ای عباد من صرف قدرت ایدر بوزان کف و امتناع کسب ایدر عقیبنده  
 امتناع فعلی خلق ایدر زدنک اولور زیر کف و امتناع افعال قیلند  
 عدم محض دکلر اسباب معصیت حاضره اولوب عید اقدام ایتمه میسر  
 الله تعالی خوف ایدر کند و بی معصیت صافتم کف و امتناع و لفظ  
 البت فعل قیلند اولور و ثواب نائل اولور اما اسباب بولور معصیت  
 و جبهه کلمه عدم محض بیکر کف و امتناع دینر لاندن ثواب امرای  
 اول کلمه وجه جمیل نظر ایتمه ثوابه نائل اولور و عین اول کلمه  
 ایدر بیکر ثوابه و اصل اولور زیر اعد محض افعال اختیاریه دکلر  
 بلکه اضطرابی در اضطرابی اولر اشیا نه ثواب اولور و عاقا اولور  
 حالت مخصوصه اکل میته و شرب خمر ایتمه کی بعض افعال وارد که



مباشرت ايله دكل بلكه توليد طر يقيله بر كسيه ضرب ايتدكه اند  
حاصل اولان وجع الم كي و كسر جاج عقينه بولنا انكسا كي  
وقل عقينه بولنا موت كي بو حاصل اولان انكسا و موت اولان  
بولر معتزله عند نه عبد نه زير اعليك فعلي ايكي رلوك بري مباشرت  
حركت يوكي و ضرب كسر قتل كي و بري توليد ايله در كه مباشرت اولان  
تولد ايد ايكيه خي عبد خلقيله الله تعالى نك خلقيله دكل ديرلر  
باطل اعتقاد اتمانلر اهل سنت عند نه جمله الله تعالى نك  
خلق ايله عبد خلقه علاقه ي و مدخي بوقد لكر كسبت ايله ميكد و كليدن  
مباشرت ايله اولان افعال ضرب و كسر كي عبد كسبيله و اما مولدات اولان  
الم و انكسا كي عبد كسبيله دكل زير اول مولدات محل قدرت اولان عبد  
قائه دكل انك ايچون عبدني تركه قاد دكل افعال اختياريه دن اولان  
تركه قاد اولوك مثلاً عبد كسر جاج بولند قن انكسا ترك ايتك  
دكل و كلك ضرب بولند قن حصول الم تركه قاد دكل قتل بولند قن  
حصول موت تركه قاد اولديغي كي و اما كسر و قتل و ضرب اختياريه دن  
اولمل ترك ايتك قاد در در بويجه حفظ اولنه **مسئله** افعال عباد  
كلييه كرك طاعت ك مع الله تعالى نك اراده سيله و قضايه و لوح  
مخفوظه تقديريله در كن طاعت اولان افعال كه دنيا ده زم و اخر  
عقاب سبب اولياندر الله تعالى نك امريله و محبتيله و رضا سيله  
و اما معاً اولان افعال كه دنيا زم و اخر تن عقابه سبب اولان افعال  
الله تعالى نك امريله و محبتيله و رضا سيله دكل زير محبت الله اراده  
ثوابه بر و رضا الله ترك اعتراض معاسنه در معصيت

بوقد

بوقد كه اكا ثواب و یرمك مراد ایتمز و رضا الله دخي بوقد  
اكا اعتراض ايد **مسئله** معلوم اوله كه طاعات و عباداتك  
جمله حسنه و معاصينك جمله قبيح لكر حسن و قبح اوج معنایه  
كلو اولكي معنایه صفت كال و صفت نقصانده كه **علم حسنه** و قبح  
قبيح اوله كي كي ايكني معنایه ترضيه منافر در كه هر شي كه غرضه  
ملازم اوله حسنه و هر شي غرضه منافر اوله قبيح اوله كي كي  
ايكني معنایه كا هيجه بويجه تعبير اولور كه حسن شول فعلكه كند  
مصلحت اوله و قبح شول فعلكه كند و ده مفسد اوله او حجي  
معنایه **مدح ثوابه** متعلق اوله و زم عقابه متعلق اوله حسن  
و قبح ايچون ايكي اولكي معنایه عقليه اتفاقاً اما او حجي معنایه شرعيه  
اشريه عند زير افعالك جمله شرع شريفك و روء نك اول مساويه  
**تمهيد** زمني و **ثواب** عقابي اصلا بر سني افعال ذاتنه مقتضيه  
دكل بلكه شارع بعض افعال الله امر ايلدي اول افعال حسن اولدي  
و بعض افعال نه ايلدي اول افعال قبح اولدي و اما ما ترديد و  
معتزله عند نه او حجي معنایه دخي عقليه زير شارع شريف كلر  
دن اول فعلكه ذاتنه جهت محسنه و اردر كه فاعلي مدح و ثوابه لايق  
اولور و بعض فعلكه ذاتنه جهت مقبحه و اردر كه فاعلي زم و عقابه  
لايق اولور بوندن صكر اول جهت بالضرورة معلوم اولور  
صدقك حسنه و كذبك قبيح كي و ايمان و شكرك و كفر و كفرانك قبيح كي بعض  
جهت وارد كه عقل ايله بلنر شرع و روء ايتدكه بيلنور كه اول جهت يا  
محسنه يا مقبحه جهت محسنه رمضانك اخر كونك صورته و اول جهت



و جهت مقبضه شوالک اولی کوننک صومند اولی جنتی که ما تردید  
ایله معتزله عندن شیء حسن اولور ذاتن ده اند ایچون شارع امر ایله  
یا خود شیء ذاتن قبح اولورده اند ایچون شارع نهی ایله ما تردید ایله  
معتزله ما بیننده فرق ما تردید در که اشیا نك حسنه و قبحی ایله حاکم  
اولا الله تعالی لکن عقل بعض اشیا نك حسنه و بعض اشیا نك قبحی  
بلکه البته و اما معتزله در که حسن و قبح حاکم انجی عقل حاصل کلام  
حسن و قبح امرک و نهیک موجبید اشعری عندن مدلولید موجبی  
دکله ما تردید و معتزله عندن **فائده معلوم** اوله که ارادت قلبیه  
مناسب اولی اشیا که بش عدد را اولی فعل قصد قلبه کلور کید مکمل الیز  
بوکاها حسن بلر ایکنی قلبه کلور و مکمل اند لکن اشیا مکمل تردید ایتمز  
بوکاها طرد لر او انجی قلبه کلور و اشیا مکمل تردید بوکاها حد در لر  
در انجی قلبه کلور و اشیا مکمل طرفی ترجیح بوکاها هم در لر بشی قلبه کلور و اشیا  
طرفی خرم ایله و قصد قوی ایله بوکاها هم مصمم بلر ایکی اولی که حسن  
خاطر اختیاری دکلر انسا اولر ایله مؤاخذه اولمز کذلک او انجی  
حد نفس و میل قلب و هیجاسهوت امر اختیاری اولمغه انده دخی  
مؤاخذه یوقد یلیغ علی السلام بیورد که حد نفس مقوله اولی اشیا  
الله تعالی امتن عفو ایله ایما در بخو که حد اختیاری اولور اضطرار  
اولور اختیار اولاننده مؤاخذه اولمز کورینو اضطرار اولاننده  
مؤاخذه یوقد و اما بشی که عزم مصمم اگر عزمینده قارب فعل و جود  
کلمه ایسه بصورت فعلی ترک ایتمی کی الله تعالی ن خوفند اولور  
حسینه یا زیلور زیر اعزمتی سیئه ایله امتناع ایتمه حسنه اولور عزمینده

طبعنه موافقت و شیطان متابعت امتن ایله امتناع ایتمه الله تعالی  
خوفند و طبع شیطان مخالفت ایتمکه عظیم مجاهد اولمغه حسنه یا زیلور مقرر  
اما فعلی ترک ایتمی کی الله تعالی خوفند اولمز ناسد فی حیا یا خود  
دیوانه نایشه اولور سه بصورت علم اخلاقی ایتمند بر امام غزالی نیک قول  
خجایک بودر که سیئه یا زیلور مؤاخذه اولور زیر اکند و اختیار ایله  
ایچون مصمم ایله بومعنا یه دلیل بایر تعالی نیک قول شریع در که بیورد  
وان تبد و اما فی انفسکم و تخفوه بحاسبکم به الله و پیغمبر علیه  
السلام قول شریف در که بیورد بونا س نیت لری اوزره حشر اولور  
بر آدم کیجه وقتن غریمت ایله و بصلحه داخل اولدقن زنا یا قتل  
مسلم ایتمکه نیت ایلمه اول آدم اولی کیجه بوعریمت اوزره اصرار ایله  
اولسه بونیتی ایله حشر اولور انک ایچون حدیث وارد اولدیکه اهل  
اسلام ایکی کسسه سیل سیف ایله بر بریده مقابله ایلمه قاتل و  
مقتول نادرجه هم در سوال اولندیکه یا رسول الله قاتلک حلی معلوم  
اما مقتولک صوجی ند بیورد یکره اولد اخی صاحبی قتل مراد ایتمک  
ایک **امام غزالی در** که بوحیدنده تصریح وارد در که مجرد غریمت وار ایله  
اول مقتول اهل ناردن اولدی امام فخر رازی دخی بومذهب اختیار  
ایتمند فاضل و برزازی و صاحب خلاصه دید یکره بر آدم بر عصیت  
قصید ایلمه و انک اوزره دینه غریمت ایتمه آثم اولماز اگر غریمت ایله ایسه  
آثم اولور برزاقیه زیاد ایتمک دیکر که غریمت اوزره آثم اولور  
خارجه ایله اشیا کی مرتبه آثم اولماز مثلاً زنا به غریمت ایلمه بالفعل  
زنا به ترتیب ایله و بال یا زلمان بلکه غریمت و بالی یا زیلور امام کریم



دخی بوسلکی اختیار اید و بپیشد که بر آدم بکرمی کوند صکره  
بر وقت غازی ترک ایتمک غریب ایلمسه اول ساعتد آخر اولور لکن  
غریبی اوزن یوخسه ترک صلوة اوزره دکل و بعض علما اختیار اوزره  
غریبی مرتبه سندن مؤاخذه یوقد بومعنایه دلیل یازک تعالینک قول  
شریفید که بیورر لها ما کسبت و علیها ما اکتسبت کله لوم خیرده  
مستعمله انکیچو تصرفه محتاج اولیا لفظ کسبتی کرا لیک اما علی کله  
مضرت ایچون اولغله یاده تصرف و معالجه محتاج اولیا کسبت کله  
کلمه علی ایله ذکر ایلدی **وامام بخاری** ابوهریره رضی الله عنه روایت  
اید که پیغمبر علیه السلام بیور مشرکه الله تعالی بنم امتله قلبن اول شکر  
عفو تمشد مادامکه امتدن اول کسبه اول قلبنه کلن نشیند کلمه ایتر یاخو  
انکله عمل ایتر لکن بعض نسنه وارد که مجرد غریب الله تمام اولو مقصدا  
علاجه یوقد کهر کبی اعتقاد بدعت کی و دخی کبر و عجب کی بوا مثالی شیرده  
بالا اتفاق مؤاخذه وارد **بوندن صکره** معلوم اولکه بومذ هب که مجرد  
غریب مرتبه سندن مؤاخذه یوقد دکل حق و صواب اولد یغنی شبهه یوقد  
اگر مؤاخذه وارندو نینلشنه یثکله آخری مالم تکلم او تعلیم لغوا و لوق لازم  
کلو قلبه کلن عفو اولور قول شریفید که مراد غریب مرتبه سنک غیری هم و ش  
نفس و میل قلبد دینلشنه سائر امتدن دخی معفودر بونلر امور  
اختیاریه اولد یغنی زیر اختیار اولیا اولو و قلبه کلک ایله استردن  
هیچ برانت مؤاخذه اولنی اگر بوکامل اولنسه پیغمبر علیه السلام عفی  
عن امتی دیوانسه تخصیص وجه قالماز بویله اولیحق بعید دکل که بوا  
مرحوبه جمله امدل خیر لو اولی فی حبیب الله تکریم و صفی الله تشریف قطعید

قلوبه

قلوبه کلن اشیا فعله چقمه فجه معفو و مغفور اوله **امام غزالی**  
رحمت واسعه نصیق ایتد بکینه باقلماز و ذکر ایلد کله دلیلدن  
**جواب** و بیورر که الله تعالینک وان تبد و اما فی انفسکم و تحفوه  
یخاسبکم به الله قول شریفید که مراد کما شاهد تد یغنی ای شاهد  
کما شاهد اظهرا ایتسکر یا اخفا ایتسکر محاسبه اول نور سکر دیکل  
یاخو مراد کفر به محمد یعنی مؤمن اول کسبه کافره محبت ایلمسه  
اظهرا ایلمسه کونک اخفا ایلمسه محاسبه اول نور دیکل یاخو  
بوا بیت لایکلف الله نفسا الا وسعها آیت کریمه یلم منسوخ دیکل یاخو  
محاسبه آخرتده عذاب ایچون دکلر بلکه محاسبه ایدر دیکل و مقابله  
دنیا ده اسانه اصابت ایلم مصیبتلر و امراض و اجاع مقوله شیرد  
یاخو محاسبه مجرد اعلا و اخبار یوخسه دکلر و اما مقول ناده در حدیث  
مقول مجرد اراده و غیر غنیه قالمد بلکه سل سیف ایدر میدانه کله اعمال حاده  
اولد آتم اولوب اهل ناردن اولد و اما ناس نیتلر اوزره حشر اولور  
حدیثدن مراد اعمال حسنه به نیت و غیر نیتلر اوزره حشر اولور دیکل اوله زیر  
حسنه به نیت و غیر نیت اتمده حسنه یازلمه مقرر در تسلیم اولنسه نیت معصیت  
مراد اولدیغی افعله حشر اولنده عذاب و عقاب اولنغی اقتضا ایتر بلکه مجرد  
اختیار ایله معا بیه اوله یا اول دخی عفو اولنمه مسامحه قاله کلام  
مؤاخذه و عذاب اولده در بویله حفظ اولن لکن انکار محال یوقد  
کما عبودیت انسانک قلبی جمله زانلن وصفه خبیثه و عزائم فاسدن  
تطهیر ایچون احلا حمیده و صفای طیبه و نیات خالصه و اعمال صالحه ایله ترین  
ایتمه در بوجالت انبیاء و اصفیاء طریقتید بلکه جمیع انفا سینه تقریب الی الله



اسبابه صرف ايتمك كرك اكر الله تعالى نيك رضا نيك تبعيد ايدن  
اسبابه صرف ايدن سه بر خصل ان عظيمي كه اصلا تداركي ممكن دكلدر  
وعند الموت وبعد الموت ابد الابد احسرت وندامت كه معامله قابل دكلد  
بومعنا نك ناشه حد نيك كلكيك بر كنسني بوقل كه اكر صالح اكر فاسق بوم  
قيامت البتد پشيمان اولسك فاسق ندامت حكرك بچون دنيا ده استغفار  
اوزر اولم صالح لرندامت وحشر چكر كنجون دنيا ده طاو عبادت  
زياده ايدن و در جات رفيعه نائل اولدم الله تعالى جمله هر علم زده نيات  
خالصه و اعمال صالحه ايله عمر مزي ميون و مبارك كچر عمر مزي جيبه مشه  
ميسير ايلمين **تنبیه** معلوم اولم كه بوقلبه كن خواطر انسانيا افعال  
باعثه اولور يا خور تركه باعثه اولور و بو خواطر ي الله تعالى انسانك  
قلبند احداث ايدن اكر ابتداء احداث ايدرسه بغير ملك و غيري نشنه  
واسطه سيل و لمزسه اكا خواطر دي رعا لا بود كه قوي و مصمم اولوب  
اصلا كنزده تردد اولمز و اعمال باطنده اولور ايمان و اسلام و  
اخلاص و رياء و اخلاق حميد و خصا دنيمه كچه و برخير نشنه  
اجتهاد و طاعت عقبنده اولوب خاطر دخي خير لوا اولورسه يار تعالى  
اكر امدت **بوكه هدايت و توفيق** دنيكو كا هيجه بر ذنب عقبنده اولور  
باري تعالى ايدن اهانت و عقوبت بوكه خذلان و اضلال دنيكور و اكر  
ابتداء احداث ايترسه يا ملك واسطه سيل يا خور شهواته مائل  
واسطه سيل يا خور شيطان واسطه سيل احداث ايدن اكر ملك واسطه سيل  
احداث ايدن سه علامتي بود كه البتد خير لوشيه ده اولور و انسان اول  
شي اشك ايله ترك بينده تردد اوزر اولور و غالبا انسان دن طاعت

يا عظيم

يا معصيت صادر اولقسنين اولور اعمال ظاهره كه صوم و صلوة و حج  
و زكوة كچه اشيا ده اولور و بوملك انسانك قلبنك صانع توكل اوزر  
جلو ايتمشد و بوملكه ملهم و دعوتنه الهام ديرلر و اكر شهواته مائل  
طبيعت واسطه سيل احداث ايدرسه علامتي بود كه البتد شر اولاشينه  
اولو حالت واحد ده ثابت اولوب الله تعالى ذكر ايتمك ايله معدوم اولمز  
بلكه قلت و ضعف دخي كلز بوطبيعته نفس و دعوتنه هوادرلر و اكر  
شيطان واسطه سيل احداث ايدن سه علامتي انسان مضطرب و متردد اولور  
و غالبا انسانك بر كنه صادر اولقسنين اولور و الله تعالى ذكر  
ايتمك كنزويه قلت و ضعف كلور بلكه منعده اولور و غالبا شيطانك  
دعوت ايتد كنشنه شر اولور و كا هيجه برخير مفضل دعوت ايدن  
افضل اولاطاعت منع ايدن ثواب كنزده محروم ايتك ايجون يا خور  
عج غرور و كبر و بال عظيمة اصال ايتك ايجون و بو شيطانك دعوت ايدن  
شي خير ي اولديفك علامتي اولدركه انسانك قلبي اول شي اشكده  
نشاط و محله و امن و امان اوزر اولق خشيت و ثاني خوف اوزر  
اولمز و اول ايشك عاقبتني ملاحظه ايدن بصيرت اوزر اولمز  
و بو شيطان انسانك قلبنك صول قولاعي اوزر جلوس ايتمشد بوشيطان  
و سواس خناس درلر و دعوتنه و سوسه درلر **شيطان** وارد اولدركه  
اين ابي الدنيا **انس** خضر بلرندن روايت ايدن رسول اكرم صلى الله تعالى عليه  
وسلم ميور مشد كه شيطان خور طومنه انسانك قلبي اوزرينه وضع ايتمشد  
اكر انسان الله تعالى ذكر ايدن سه تاخير ايدن اكر الله تعالى ذكر ايترسه انسانك  
قلبي بر طومنه اغيرنه اولوب و سوسه ايدن شر نيك الله تعالى التجا ايدن بليك دشمن

لكي صوم ايله نفس ضعف كلور و صوم  
نفس تركيدن



**سؤال** قلبی کن خاطر خیر مید یو خسته شرمید ند معلوم اولور که انسان بصیرت اوزره ولوب مقتضای خیر ایدر عمل ایدر مقتضای شر ایدر حد را بد **جواب** معلوم اولور که خاطر خیری خاطر شری فرق ایتد ایچو دورمین ان وارد و شریک **اولکی** در که خاطر شری شرع شریفه تطبیق ایدر در اگر شرع نظیری را ایدر غیرد ر یو عیسه شریک **ایکینی** بر سر شد کامل که علما آخر دن اولو کسینه به عرض ایدر در اگر خیرد در بر سر خیرد در شر در بر سر شر در **دو جینی** صلواتک احواله تطبیق ایدر در اگر اول خاطر شری ایشلله الله اقد اولور سه خیرد ر یو لوز سه شر در **دو جینی** نفس اماره من عرض ایدر در اگر نفس اماره تنفر ایدر سه لکن نفی الله تعالی خور دن اولور بلکه مجسب الطبع اولور سه خیرد و اگر اول خاطر میل طبع ایدر میل ایدر الله تعالی رحمت و جاسنک ناشه میل ایدر سه شر در زیر نفس کینه و طبیعیه اوزره قالور سه البتہ اتمان بالسوء **سؤال** شیطانک منکر و حیله نه طرز در و ان حد ریحه ممکنه **جواب** معلوم اولور که شیطانک حیله و انشا طاعتک منع ایدر ده مکر و خدیجه یی در لور اوکی بود که انسانی طاعتک منع ایدر اگر انسا موق ایدر شیطانک که البتہ انسا ایچو دنیا آخرت ایچو زاد و ادخار عمل کرکد **ایکینی** بود که طاعتی تأخیر ایدر امر ایدر اگر موق ایدر که هر کون ایچو الله تعالی عمل تعیین اشد بوکونک عملی یارنکی کون نور سم یارنکی کونک عملن نه زما ایدم و هم بنم اجلم الم در کلد عمل تأخیر ایتد ضروریه **دو جینی** بود که طاعتک ایدر امر ایدر دیر که بوطن تیرجه فایغ اولور که بر غیر طاعتک ایدر اگر موق ایدر که عملاک تمامه ایچو ناقص اولور که ایچو عمل خیر لور زیر اعجل بقصا مقرر در **دو جینی** بود که ریا ایدر

اندر

امراید اگر موق ایدر که الله تعالی بنم عملی بلور کافیه ناس نفع و ضرر قاد دکل اندر عملی بلش بلمش قایرم **بشینی** بود که نه عجیبه آدمسن آفرین سنن غیر سننک کی اعمال صالحه مشغول یوقد بوزن مرادی عجبه ایقاع ایدر آثم انسه کم اگر موق ایدر که الله تعالی بکا توفیق رفیق ایتد ر یو خصوصه منت الله تعالی یو خسته بن معصیت و الله تعالی سنک بکا اولو انعامی و احسانه نسبت عملک نه قیمتی و اگر عملی قبول ایدر اعتبار ایدر سه کرم و تفضل سیه کند **دو جینی** البتہ بود که عمل ایتد که خایوقد الله تعالی سنی سعید بر آید ایچو فائده اولور ایچو راحت برک ایدر سین اگر موق ایدر که بن الله تعالی سنک قولیم قوله لازم اولو سیدنک امر نه امتثال اگر سعید ایسم زیاده ثواب ایچو عمل محتاجم اگر شقی ایسم عمل ایتد که کند و نفسی لوم اتم مع هد الم طبع اولور نادره کرمک عاصی اولور نادره کرمک اولور با خصوصه الله تعالی طاعتک جنت وعد ایتد و وعد نه صادر کلد **دو جینی** بود که اعمال مقدوره در تقدیره مخالفه قادر دکل سن عمل و ایدر ده مجبور شود یو وسوسه ایدر اگر موق ایدر در که عمل و اراده ده مختار در جبر یوقد مراد ایدر سک طاعت ایدر ثواب نائل اولور مراد ایدر سک معصیت ایدر عقابه مستحق اولور

ارادت جزئی مسئله سابقه معلوم اول  
قاعده ایدر شیطانک حیله لر دن  
امین اولور فالحمد  
وجل

در این دفتر  
صحت



ن  
۵۶

ٲ  
560